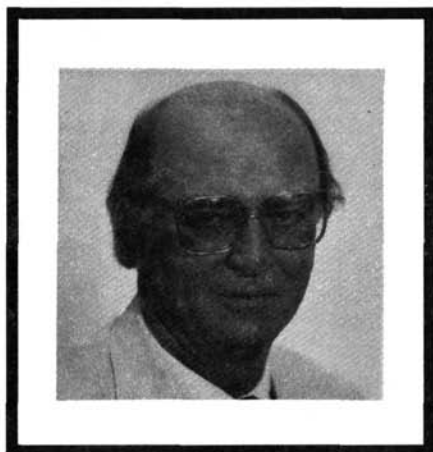

Juhász Gyula 1930–1993

1993. április 13-án meghalt Juhász Gyula akadémikus, történész, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója. „Tragikus hirtelenséggel” – mondhatnánk, ha ennek a kifejezésnek nem lenne egy átvitt értelmű jelentése. Pedig itt, most a szavak eredeti jelentésükben értendők.

Hirtelen és váratlanul halt meg Juhász Gyula, hiszen a betegágyhoz bekért postára „Visszatérünk rá”, „Ha felgyógyultam megbeszéljük” megjegyzéseket tett, és szinte türelmetlenül várta már, hogy bejöhessen az OSZK-ba.

Tragikus Juhász Gyula halála, mert az OSZK-ban nagyon nehezen betölthető űrt hagyott maga után. Hogy milyen nehezen betölthetőt, arra az előttünk álló napok döbbsenének rá bennünket, egyre inkább.

A kiváló történettudós méltatását a történész kollégák megtették és megteszik. Az én feladatomban az, hogy a nemzeti könyvtár főigazgatójáról emlékezzek meg.

Juhász Gyula az Országos Széchényi Könyvtárba – egyelőre csak helyileg – is történészként érkezett, mint a Magyarországi Kutató Intézet (eredetileg is csak nevében csoport) alapító igazgatója. A könyvtár főigazgatói tisztét csak később vállalta el. Elvállalta, mert a nemzeti könyvtárat az ország egyik legfontosabb intézményének tartotta, és tudósi tekintélyével rangos ismeretségi körének felhasználásával a könyvtárnak ezt a fontosságát akarta alátámasztani, elismertetni. Eredetileg azt tervezte, hogy a közvetlen napi munkában csak a legszükségesebb esetben vesz részt, a többit rábízta a könyvtáros szakemberekre. De alaptermészetéből következett, hogy amit elvállalt, nem tudta felületesen, csak teljes odaadással csinálni. Így következett be, hogy mind több időt szánt a könyvtárra, és az utóbbi években csak az akadémiai ügyek és az egyetemi tanársága miatt volt távol a könyvtártól, a történész estéknél és hétvégeken dolgozott.

Rendkívüli lényeglátó képességével nagyon jó partnere tudott lenni a könyvtáros szakembereknek. Minden hasznos, célszerű és előre vivő elképzelés támogatásában számítani lehetett rá. A „másik oldalról” jött, a felhasználói oldalról. Ennek köszönhetően mindig a szolgáltatás-centrikus, olvasó-barát könyvtári munka híve volt. Mindig lelkiismeretfurdalása volt, ha összevont nagyobb ünnepek előtt egy-két órával csökkentették a nyitvatartási időt a csekély forgalomra való tekintettel. „A könyvtár azért van, hogy nyitva legyen, szolgáltsa. Ha csak három olvasó van, akkor annak a háromnak a kedvéért” – mondta ilyenkor. Ebből a szemléletből adódóan nem engedélyezett a

könyvtárban és környékén semmi olyan rendezvényt, amely az olvasók nyugalmát, kiszolgálását zavarta volna. A rendszerváltozást megelőzően, 1988 elején döntött úgy – saját hatáskörében és saját felelősségére –, hogy megszünteti a nemzeti könyvtárban a Zárolt Kiadványok Tárát. De a történet-sz-kutató azzal is tisztában volt, hogy milyen alapvető forrásanyag a nemzeti könyvtár állománya a mai és jövőd tudósok számára. Ezért mind az állomány gyarapítását és feltárását, mind a védelmét, megőrzését rendkívül fontosnak tartotta. Nem különben fontosnak tartotta a könyvtár számítógépesítését is. A körülmények szerencsés alakulása – egy OTKA pályázaton elnyert jelentős összeg – is közrejátszott abban, hogy épp Juhász Gyula főigazgatósága alatt indult jelentős fejlődésnek az OSZK gépesítése, de az ő ösztönző, támogató, „pénzkijáró” munkájának is meghatározó szerepe van abban, hogy az Országos Széchényi Könyvtár számítógépesítésének színvonala európai mércével mérve is elismerésre méltó.

Főigazgatósága alatt a nemzeti könyvtár mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban nyitottabbá vált. Szorgalmazta, hogy az OSZK gépesítésének eredményeiről rendszeresen tájékoztassuk a könyvtáros szakmát, mert világosan látta: a nemzeti könyvtár gépesítése nem belügy, minden, amit mi csinálunk e téren, az egész szakmára tartozik.

Az OSZK korábban arról volt nevezetes, hogy a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tevékenységét kívülről szemléli; dr. Somkuti Gabriella, dr. Kovács Ilona egyesületi aktivitása inkább szabályt erősítő kivétel volt. Ma megfordult a helyzet, hiszen olykor szinte túl soknak tűnik az „OSZKások” szerepe az egyesületben. Ezt nyilván az is elősegítette, hogy a szolnoki vándorgyűlés óta Juhász Gyula a vándorgyűlések rendszeres látogatója – sőt Székesfehérvárott előadója – volt. Fontos szerepe volt

abban is, hogy az OSZK, mint lapalapító tulajdonos közreműködött a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* megjelenítésében.

A közismert pénzügyi gondok ellenére súlyt helyezett arra, hogy a magyar nemzeti könyvtár az igazán fontos és rangos nemzetközi szervezetekben és fórumokon (IFLA, LIBER, ELAG, ISO, CINL) képviseltesse magát. Főigazgató, tudós akadémikus léteire rendkívüli érzékenységgel szíven viselte a könyvtár munkatársainak sorsát. Igyekezett a lehetőség keretein belül anyagilag is minél többet nyújtani a legkisebb, számára esetleg ismeretlen beosztottnak is. Bántotta a lelkiismeret, ha csak keveset lehetett adni, és örült annak, ha az a kevés is örömet szerzett. Szerette, ha a könyvtár dolgozói jól érezték magukat munkahelyükön.

A könyvtár kisebb-nagyobb gondjai, különösen ha egyszerre zúdultak a nyakába, vagy netán tisztességtelenséggel találkozott, néha őt is fárasztották. Ilyenkor elmerengve fölvetette a kérdést: „Mondd, hiányzik ez neked?” Nem. Nem hiányzott neki. De

ha elvállalta, akkor csinálta, és csak rendszeresen tudta csinálni.

Jelképesnek kell tekintenünk, hogy utolsó nyilvános szereplésén a könyvtárosok között, az IFLA Könyvtárközi Kölcsönzési és Dokumentumellátási Konferenciájának megnyitóján 40 fokos lázzal vett részt, mert úgy érezte, nem jelenthet beteget, ha ott van a köztársasági elnök, ott vannak az IFLA tekintélyes képviselői, a nemzetközi könyvtáros társadalom fontos szereplői.

Tisztelt Professzor Úr!

Kedves Gyula!

Szeretném, ha tudnád, hogy történész létedre könyvtárosként is beírtad neved a magyar nemzeti könyvtár, és így a magyar könyvtárügy történetébe. Emlékedet tisztelettel megőrzik a könyvtárosok.

Nyugodj békében!

Budapest, 1993. április 14.

Poprády Géza

Megjelent

a Könyv- és papírrestaurálási konferencia (Budapest 1990. szeptember 4-7.) előadásainak kötete, a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor Szakosztálya és az Országos Széchényi Könyvtár kiadásában.

Kapható az Országos Széchényi Könyvtár kiadványárusító helyén (Budavári Palota F épület, a főbejáratnál) és az OSZK Hírlap-állományvédelmi osztályán (Bp. V., Hold u. 6.) kész-

pénzért. Megrendelhető: Országos Széchényi Könyvtár Kulturális és Marketing Iroda, Budapest 1827 címen. Ára: 530,- Ft.

A kötet tartalmazza a konferencián elhangzott összes, 60 előadás teljes szövegét, képekkel együtt, valamint hét poszter-előadás képanyagát és szövegét. Az előadások tematikája az alábbiakra terjedt ki: könyvtári és levéltári állományvédelem helyi, országos és nemzetközi szinten; kötetstörténeti kutatások és a kötésrestaurálás etikai kérdései; felkészülés a teendőkre elemi csapások esetén; tömeges papírkezelési – elsősorban savtalanítási eljárások; bőr-, bársony-, teknőcpáncél- és papír könyvkötések, a kötésten található fémek, részben papírból készült tárgyak, grafikák, dagerrotípek, pergamen és papír kéziratok, valamint viaszpecsétek restaurálása és konzerválása; az állományvédelmi és restaurálási gyakorlatot közvetlenül segítő kutatások; könyv- és papírrestaurátorok képzése és továbbképzése; kutatási témák; időálló papírok gyártásának és kutatásának aktuális helyzete; a légszennyezésnek a savtalanított papírokra gyakorolt hatása; papírerősítéssel és -fehérítéssel kapcsolatos kutatások.

Kastaly Beatrix

Bemutatkozott a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros Miskolcon. Az MKE Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szervezete idei első rendezvényét annak szentelte, hogy tagjai (sőt, mivel többen még nem újíították meg tagságukat, minden érdeklődő) megismerkedhessenek az „új” könyvtári lap munkatársával, szerkesztőségi elveivel, problémáival, terveivel stb. A nagy érdeklődést felkeltő rendezvény persze nem annyira arról „szólt”, hogy mit akar a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, hanem – hál’istennek – sokkal inkább arról, hogy mit várnának tőle olvasói, igazi gazdái, a könyvtárosok (ezúttal a BAZ-megyeiek). Különösen a rendezvényt személyesen megtisztelő *Zsidai József*nek volt sok megszívlelni való ötlete, több mint ötlete, bölcs és praktikus tanácsa. Például arról, hogy a szükségszerűen egyre többmodellűvé váló közönyvtárügy problémáit, a modellkeresés munkáját szolgálja a lap, vagy arról, hogy vállalja föl a szakmai műhelyek közti párbeszéd kanalizálását, a külföldi tapasztalatok-eredmények közérthető elterjesztését-meggyökeresztését stb. Bírálatot is kapott a lap, a beszélgetés maximálisan őszinte, és minden protokolltól mentes volt. E bírálatok mibenlétét azonban nem pertraktálnánk, hogy megfogadtuk őket, bizonyosan látható lesz majd következő lapszámainkon. Mind a résztvevők, mind a szerkesztőség munkatársai igen termékenyen és jónak tartották-értékelték az összejövetelt, a szerkesztőség ez alkalommal is szeretné közhírré tenni, hogy minden rendű és rangú olvasójától várja a lappal kapcsolatos, lehetőleg minél borsosabb-paprikásabb véleményeket. Az igazán átütő erejűeket szívesen közöljük is (ha az ablakba kitenni feltehetőleg nem is kívánjuk majd).

Olvasás és személyiségfejlesztés címmel országos közművelődési konferenciát rendezett Hódmezővásárhelyen, 1993. április 5–7 között a Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Gyermekkönyvtáros Szekciója, a Magyar Olvasástársaság, az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központja, a Németh László Városi Könyvtár, a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete, a Németh László Társaság és a Magyar Kárpátalja-Baráti Társaság. A nagyszabású, a szakirodalomban nyilván igen hosszú ideig alapvető fontosságúként idézett-hivatkozott konferenciát *dr. Rapcsák András*, Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város polgármestere köszöntötte,

majd *Nagy Attila*, a Magyar Olvasástársaság elnöke, a KMK osztályvezetője nyitotta meg. Se szeri, se száma nem volt a magisztrális előadásoknak, amelyeknek témái közt Németh László léleknevelő gondolatai éppúgy helyet kaptak, mint a kortárs gyermek- és ifjúsági irodalom problémái, a szépirodalom értésének „lelettörődékei”, az olvasásra ösztönzés és az iskola kapcsolatai, az olvasás minőségének kérdései, az IEA 1991-es olvasásvizsgálatának eredményei, az olvasásitanítás problémái, a gyermekkönyvtárak és a plurális értékrend összefüggései, a humorérzék fejlesztésének lehetőségei, hogy a szinte hihetetlen gazdagságú kínálatból csak néhányat említsünk. A *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* természetesen részletes beszámolót fog hozni a nagy eseménysorozatról és az előadások közül is többet szeretne megjelentetni.

Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke nyitotta meg a 3. Nemzetközi Könyvtárközi Kölcsönzési és Dokumentumellátási Konferenciát, amely-

nek egyben fővédnöke is volt. A konferenciára 1993. március 29-én került sor, az Országos Széchényi Könyvtár épületében. A résztvevőket *David Wood*, a British Library Document Supply Centre (az Angol Nemzeti Könyvtár) igazgatóhelyettese üdvözölte és vezette be. A konferencia az Országos Széchényi Könyvtár, az Angol Nemzeti Könyvtár és a Könyvtáros Egyesületek és Intézmények Nemzetközi Szövetsége (IFLA = International Federation of Library Associations and Institutions) közös szervezésében, az UNESCO támogatásával jött létre. Célja az volt, hogy immáron harmadik alkalommal – a maga nemében egyedülálló fórumot biztosítson a könyvtáros szakma azon képviselőinek, akik az olvasók szakirodalmi ellátásával, tájékoztatásával foglalkoznak. A résztvevők a világ közel ötven országából mintegy kétszázan jöttek össze, hogy személyes találkozásukkal és tapasztalatcseréjükkel is hozzájáruljanak a különböző országok könyvtárai közötti együttműködés szorosabbá tételéhez. A konferencia mellett rendezett szem-

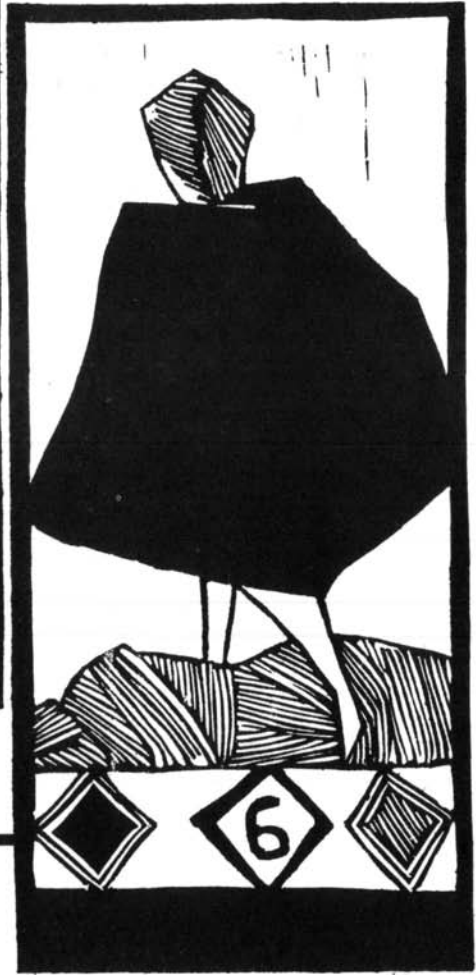

nárium azt kívánta elősegíteni, hogy a volt szocialista országok könyvtárai csatlakozhassanak az automatizált nemzetközi adatbázisokhoz, s részt vehessenek a különböző könyvtári rendszerekben.

A konferencián közel húsz előadás hangzott el, a következő témakörökben: elektronikus könyvtári rendszerek, hálózatok tervezése, nemzetközi együttműködés; a számítógépes hálózatok és a dokumentumellátás; az információk egyetemes hozzáférhetősége; a High tech nemzetközi együttműködés – ION project (az angol, a francia és a holland nemzeti könyvtárak együttműködésének eredményeként egymás adatbázisai, a külföldi könyv- és folyóirat nyilvántartások online módon elérhetővé válnak); a konferencia eredményeinek kritikai összefoglalásával, a végső következtetések és elvárások megvitatásával ért véget a négy napos tanácskozás.

Az eléggé nem hangsúlyozható jelentőségű konferenciáról a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* – természetesen – alapos, elemző ismertetést fog hozni.

Az IIF és a NJSZT rendezésében *Networkshop '93* konferenciát rendeztek Pécsen, a Janus Pannonius Tudományegyetemen 1993. április 14–16-án. A konferencia zsűfolt programjából csak néhány előadásra hívhatjuk fel a figyelmet, elsősorban azokra, amelyek nemcsak a legszűkebben vett szakközönséget érdekelhetik, hanem a könyvtárosok szélesebb körét is. Ilyenek voltak mindenekelőtt *László-Tóth Csaba* (*Budapesti Egyetemközi FDDI hálózat*), *Baján Péter* (*Hogyan érhető el az IIF szolgáltatások lokális hálózatokból*), *Horváth Ádám* (*Az OSZK integrált könyvtári rendszere*), *Suhajda Attila* (*A Magyar Nemzeti Múzeum információs rendszerei és adatbázisai*) valamint *Rós László* és *Bérdi György* (*A JPTE könyvtári rendszerének ismertetése*) referátumai, de persze a több mint hatvan (egyenként 20 vagy 30 perces) előadásból ki-ki kedvére szemelgethet, „versenyeztethet”. Lapunk – a bőség zavarában – szintén szemelgetni fog. A – szerintünk – legérdekesebb előadásokat igyekszünk majd hasábjainkon szélesebb nyilvánosság elé tárni.

Szabadi Zoltán műveiből

